

RODITELJSKA PAŽNJA

Merzuk HADŽIRUŠIDVIĆ

"Svako od vas je pastir i svako je odgovoran za svoje stado.» (Hadis)

Sve češće samosvjesno društvo postaje inkarnacija islamskih odgojnih principa, ali, nažalost, samo jednostrano, bez one najvažnije pokretačke mašine, a to je iskrenost nijjeta u ime Allaha. Na ova razmišljanja me naveo natpis na nekim javnim TV-emiterima koji prije izvjesnih vrsta filmova i emisija ističu upozorenje naslovljeno «Roditeljska pažnja»

A još prije 14 stoljeća Poslanik, a.s., naglasio je važnost odgovornosti i usmjerenja pažnjesvakogpojedince,ističući,izmeđuostalog, odgovornost roditelja prema djeci, posebno majke prema djetetu i kućanstvu (odnosno, ambijentu u kome dijete odrasta). Također, način poređenja odgovornosti sa pastirom i njegovim stadom nedvojbeno navodi na obavezu svakodnevnog, trajnog i kontinuiranog aktivnog odnosa prema odgovornosti. Prema tome, pažnja roditelja prema djeci mora biti svakodnevna, trajna i kontinuirano aktivna, u suprotnom nema nekog velikog efekta. Jer, i pastiru ništa posebno ne vrijedi što je decenijama pažljivo čuvao stado ako mu jedne noći, kao rezultat njegove nepažnje prema konaku stada, dođu vukovi i poharaju svejednu ovcu. U tom

momentu, činjenica da mu se to nikad prije nije dogodilo, nikako mu neće povratiti poharano stado u život i u tor. Slično je i u životu, jedna noć nemara prema odgovornosti ili, ne dao Bog, šejtanluka sa odgovornošću, može nanijeti nepovratnu štetu naspram onoga što je naša zona odgovornosti.

Uprkos potrebama ljudi da se posvete dunjalučkoj trci za nafakom, Allah, dž.š., i na taj dio upozorava kao pogrešku preferiranja odnosa prema nafaki u odnosu na odgovornost prema porodici, pa, tako, u Kur'anu stoji: «Naredi čeljadi svojoj da obavljaju namaz i istraj u tome. Mi ne tražimo od tebe da se sam hraniš, Mi ćemo te hraniti» (Taha, 132). Ovdje treba imati na umu da je odgoj djeteta da redovno obavlja namaz najkvalitetnija zapreka tom djetetu od razvrata i negativnosti, jer Allah, dž.š., u Kur'anu poručuje: «...Namaz, zaista, odvraća (sprječava) od razvrata i od svega što je ružno» (Anekbud, 45). Čak i u kontekstu odvratanja pažnje sa odgovornosti na raznorazna neprijateljstva i dušmanluke koji sputavaju, ograničavaju i deprimiraju, Allah, dž.š., opet u Kur'anu ističe da se okrenemo prvenstveno vrijednostima koje nam pomažu da svoju zonu odgovornosti, prvenstveno našu djecu, održimo u hajru i selametu: «Mi smo ti uistinu mnogo dobro dali,

* Merzuk Hadžirušidović, glavni imam Medžlisa IZ Prijedor

zato svome Gospodaru namaz čini i kurban kolji; uistinu, onaj koji tebe mrzi, baš on će bez spomena ostati» (Kevser, 1-3). Dakle, čineći namaz i kurban-žrtvu pridonoseći (kao zalog za sve buduće afirmacije nas i naše familije), stičemo kod Allaha, dž.š., pravo da naši dušmani zaposjednu marginu sudbine i ignoranciju događanja, a da mi ne ntrošimo svoje dragocjeno vrijeme na njih i prljamo svoje misli sa njihovim frustracijama.

Dakle, naše odsustvo od odgovornosti prema djeci nema nijedno čvrsto uporište, niti opravdanje. Baš naprotiv, naše najčvršće uporište i najvažnije opravdanje je da nam kvalitet našeg odnosa prema djeci uvijek bude primarno na umu. Negdje sam pročitao da je čovjeku, za razliku od ostalih sisara, ubjedljivo duže potreban roditelj, ne samo biološki duže, već još više duhovno. Jer, duhovnu samostalnost čovjek upotpunjava tek sa 40 godina: «Čovjeka smo zadužili da roditeljima svojim čini dobro; majka njegova s mukom ga nosi i u mukama ga rađa, nosi ga i doji trideset mjeseci. A kad dospije u muževno doba i kad dostigne četrdeset godina, on rekne: 'Gospodaru moj, dozvoli Mi da ti budem zahvalan na blagodati koju si darovao meni i roditeljima mojim, i pomoz mi da činim dobra djela kojima ćeš zadovoljan biti, i učini dobrim potomke moje; ja se, zaista, kajem i odan sam Tebi'''» (Ahkaf, 15). Dakle, roditeljska pažnja nam je potrebna sve do 40. godine, što u biti znači sve dok je roditelj aktivno društveno živ, jer u prosjeku tad roditelj ulazi u sedmu deceniju života i naginje ka senilnosti i raznoraznim drugim psihofizičkim slabostima.

Ali, najvažnije u kvalitetnoj roditeljskoj pažnji je uspješno i efikasno izbjegavanje nerazumijevanja između generacije roditelja, sa jedne, i generacije njihovog potomstva, sa druge strane. Za dvadesetak godina razlike između roditelja i djeteta, ponešto se uveliko promijeni u životu, društvu, naučno-tehnološkom ambijentu i sličnome. Ne shvatajući tu razliku, roditelji zapadaju ili u ignoranciju i prepuštaju djecu riziku usvajanja negativnosti novog vremena, ili u direktnu konfrontaciju, agresivno pokušavajući indigom preslikati atmosferu svojih dječaćkih dana na djetinjstvo svog djeteta. Konkretno, mi od djeteta ne možemo

izuzeti mobilnu komunikaciju tvrdeći da tako nije bilo u vrijeme kad smo mi bili djeca, ali je ogromna greška i biti nemaran na raznolike negativne strane mobilne komunikacije. Naime, danas djetetu na mobitel može doći, ni manje ni više, nego porno izvadak, i to ne s tamo nekim nepoznatim glumcima iz nekih dalekih država, već, još gore, s njegovim vršnjacima iz njegovog ili susjednog grada. Sličnu usporedbu možemo napraviti i sa negativnostima satelitske i obične televizije, kompjuterskih igara i pogotovo interneta, gdje nerijetko pedofili, pa čak i kanibali, traže sebi žrtve.

I opet bih se vratio TV-paroli: «Roditeljska pažnja», koja se sve rjeđe i nađe na TV-emiterima, možda i zato što to djeci u njihovim dječjim sobama ništa ne znači. jer, nažalost, nigdje roditelja, zidovi su između. A vrlo brzo će savremno savjesno društvo shvatiti da djetetu nikad nije bila potrebna blizina roditelja kao danas. Zalud studije da su djeca nasilna samo zbog kompjuterskih igrice. Pravi razlog je u tome da ta djeca nemaju roditeljske blizine da bi filtrirali sadržaj i svojom toplinom razbistrili dječaćki um. Pa, i mi smo se, kad smo bili djeca, igrali rata, ali nam nije bilo ni nakraj pameti da uletimo oružjem u učionicu ili se nožem rješavamo suparnika djevojke. I, kao što na Zapadu daju silne dječje dodatke koji trebaju pomoći materi i pojačati roditeljsku njenu volju da stiču djecu, tako bi trebali što hitnije taj dodatak produžito na deceniju i više i da društvo adekvatno plati materi da bude blizu svog djeteta i filtrira ga od sve češćih i sveprisutnih negativnosti koje mladu osobu intenzivno okružuju.

Stoga, Allah, dž.š., poručuje: «O vjernici, i među ženama vašim i djecom vašom doista imate neprijatelja, pa ih se pričuvajte! A ako preko toga pređete i opravdanje prihvatite i oprostite, pa – i Allah prašta i samilostan je» (Ahkaf, 14).

Molim Allaha, dž.š., da nam ne dopusti da, svojim nemarnim odnosom i neopravdanim nerazumijevanjem prema svojoj odgovornosti, od svojih najbližih i najdražih sebi napravimo dušmane i neprijatelje.

O HUTBI:

Evo jedne hutbe sretno određene teme. Sam naslov pogodak je u samo središte naših temeljnih problema od kojih je svakako roditeljska pažnja jedan od njih.

Hatib je pred nas postavio suštinsko pitanje: Da li su roditelji u dovoljnoj mjeri posvećeni svojoj djeci?, i on oko ovoga pitanja gradi sadržaj hutbe.

Hatib dovoljno jasno izlaže. Ali, da bi bio posve jasan, dobro shvaćen i prihvaćen, od svih koji prate njegovo izlaganje, on svoj govor mora očistiti od nepotrebno datih tuđica. Naš bosanski jezik dovoljno je bogat da kroz njega možemo iznijeti sve ono što želimo kazati.

Hutba zaista, sva iskri od veoma oštroumnih zapažanja i konstatacija, kao i upozorenja poput ovoga: da roditeljska pažnja ima biti „svakodnevna, trajna i kontinuirano aktivna“, kao i to da se Bogu-služnjem, našim ibadetom, i ibadetom naše djece zaštitimo i mi i naš porod pred izazovima negativnosti što na nas i našu djecu nasrću.

On potom, znalčki i vješto, skreće pažnju i na nov stil i način života moderne porodice. Sugerira društvu da se u roditeljima više podstakne roditeljska briga o djeci. Porodica je, ne samo vani, nego čak i unutar stambenog prostora razdvojena, pa je komunikacija među članovima porodice oslabljena. Ovo ga navodi na završetak hutbe koji je pesimistički i patetičan sa porukom da mi usljed nedovoljnosti, ili nedostatka roditeljske pažnje, sami, ne htijući to „od svojih najbližih i najdražih sebi napravimo dušmane i neprijatelje.“

Ipak, uz sve njene kvalitete, koji su neosporno veliki, sadržaj ove hutbe ja bih u njenom završetku dopunio. Pokušao bih dati makar i najmanju uputu u smislu: Kako riješiti problem nedovoljne roditeljske pažnje? Od hatiba se, svakako ne traži da on pitanja i probleme u zajednici rješava u cijelosti i odjedamput. On treba da ponudi posve realne, najlakše i najprihvatljivije načine za izaći iz problema i kriza u koje zapadamo. Od njega se očekuje da pruži utjehu, tračak nade, uže spasa! To u biti znači: Kako iz teorije iskoračiti? Kako stvari operacionalizirati? Odnosno, kako sa onoga: „Mora se“, i „treba“ preći konačno u: „Ja činim!“ Dakle, kako načiniti da roditelji uporno, savjesno, svakodnevno čine to što se od njih traži prema njihovoj djeci? Kako uvesti namaz u naše stanove i kuće, u naša staništa koja se već uveliko osjećaju po dahu „grobniča“ kakvim se poređenjem za utrnuti nur namaza u kućama Poslanik a.s. bio poslužio. Ova dopuna mogla bi da izgleda na primjer ovako: Obzirom da je porodica tokom dana razdvojena radom izvan kuće oba roditelja, a djeca školskim i vanškolskim aktivnostima, roditeljima savjetujemo da uvedu svakodnevno zajedničku večeru roditelja i djece. Tokom večere i malo poslije i roditelji i djeca opisali bi svoj protekli dan. Sve dobro i loše u njemu, kao i svoja mišljenja i osjećaje. To bi prokomentarisali i prodiskutirali. Potom, predvođeni ocem, obavili bi jedan zajednički namaz. Poslije namaza, svi zajedno, po dva-tri redeka, proučili bi u originalu i prijevodu jednu stranicu iz Kur'ana a.š. Sve zajedno ne bi smjelo da traje dulje od jednoga sata. Vikendom bi program osmislili na drugačiji način sa nešto bogatijim sadržajem.

Inače, ono u čemu neprestano griješimo jeste to da mi konstatiramo postojanje određene negativne društvene pojave, ili određenog problema, i osim što ih odredimo i opišemo, mi ne dajemo i napatuk kako problem riješiti.

2.

Mi, samo što smo citirali Allahovu dž.š. Knjigu a.š. i Poslanika a.s., i iznijeli primjere Allahovih poslanika a.s. ili ashaba, samohvalisavo počinjemo misliti kako je sve sa naše strane urađeno, te ostalo je samo još do slušatelja da izneseno poslušno i bespogovorno prihvate i primijene u životnoj praksi. Prečesto mislimo i držimo, da ovim putem i načinom, odista odстранjujemo nastale ružne pojave, rješavamo probleme i odgovaramo na složena pitanja današnjice. Naprotiv, problemi su i dalje tu. Oni rastu, množe se, žilavo istrajavaju. Evo vidimo, mi se danas, u ovom predmetnom slučaju borimo sasvim realno i opravdano u našoj porodici, za samo barem jedan sat za zajedno jesti, piti, razgovarati, posavjetovati se, učiti iz Kur-ana a.š., klanjati,... i priznat ćete da i ovo malo nije jednostavno i lahko, i kako lijepo Kuran a.š. kaže: „To je doista teško, osim poslušnima!“ (Kuran, a.š., El-Bekare, 45. ajet)

Ishak ALEŠEVIĆ

O HUTBI:

1. Naslov hutbe je neprecizan. Nije jasno da li hatib želi kritizirati televiziju koja prije prikazivanja filma upozori roditelje na mogući sadržaj filma, ili je, općenito, riječ o roditeljskoj pažnji prema djeci. Hatib je mogao hutbu nasloviti na slijedeći način: *Pažnja roditelja prema djeci*; ili: *Odgovornost roditelja prema djeci* i slično;
2. Hutbu treba početi sa zahvalom Allahu, dž.š. i salavatom na Muhammeda, s.a.v.s.;
3. U hutbi ne treba koristiti riječi stranog porijekla. Oni koji prisustvuju hutbi su različitog nivoa obrazovanja. Hutba koju slušatelji nisu razumjeli nije postigla svoj puni cilj;
4. Rečenice trebaju biti kratke i jasne. Mnoge rečenice u ovoj hutbi su duge i teško razumljive. Npr. rečenica: *Također, način poređenja odgovornosti sa pastirom i njegovim stadom nedvojbeno navodi na obavezu svakodnevnog, trajnog i kontinuiranog aktivnog odnosa prema odgovornosti. Prema tome, pažnja roditelja prema djeci mora biti svakodnevna, trajna i kontinuirano aktivna, u suprotnom nema nekog velikog efekta.*

Hatib je mogao kratko i jasno reći: Iz navedenog hadisa možemo zaključiti da su roditelji dužni svakodnevno brinuti o odgoju djece. Ponekad i trenutak nepažnje može na djeci ostaviti neizbrisive posljedice.

Zatim, rečenica: *Dakle, čineći namaz i kurban-žrtvu pridonoseći (kao zalog za sve buduće afirmacije nas i naše familije), stičemo kod Allaha, dž.š., pravo da naši dušmani zaposjednu marginu sudbine i ignoranciju događanja, a da mi ne utrošimo svoje dragocjeno vrijeme na njih i prljamo svoje misli sa njihovim frustracijama.*

Uobičajeno je da se kaže: klanjajući namaz, ili obavljajući namaz, a ne: čineći namaz.

Moglo se reći: Izvršavajući ono što je Allah, dž.š., naredio, i izbjegavajući ono što je zabranio postizemo Allahovo zadovoljstvo, sreću i blagostanje na dunjaluku i na ahiretu. Allah, dž.š., kaže::

مَنْ عَمِلَ صَالِحًا مِنْ ذَكَرٍ أَوْ أُنْثَىٰ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَنُحْيِيَنَّاهُ حَيَاةً طَيِّبَةً وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ أَجْرَهُمْ بِأَحْسَنِ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ

"Onome ko čini dobro, bio muškarac ili žena, a vjernik je, Mi ćemo dati da proživi lijep život i, doista, ćemo ih nagraditi boljom nagradom nego što su zaslužili" (An-Nahl, 97)

5. Ne priliči spominjati sa minbera i u džamiji riječi kao što je npr. *porno izvadak*. Hatib je mogao reći: nemoralan sadržaj, blud, sadržaj koji prikazuje i vodi u grijeh i slično;
6. Ajet pri kraju hutbe je iz sure *At-Tagabun*, 14, a ne iz sure *Al-Ahkaf*, 14.

Na kraju, želim iskazati podršku hatibima koji svoje hutbe objavljuju u *Muallimu* i, koji, na taj način, riskiraju da njihov rad bude izložen dobronamjernoj kritici. Cilj osvrta je da kod naših hatiba poboljšamo hutbe. Svi mi na ovaj način učimo.

Mr. hfz. Muhamed ef. ČAJLAKOVIĆ